

KULTUR

Nils Funcke

Ta strid för visselblåsares rättigheter

17 januari 2022 11:31

Justitiekanslern är defensiv när hon borde gasa, och tvärtom.

Nils Funcke

Text

i Det här är en kulturartikel. Analys och värderingar är skribentens egna.

Bild: Sven-Erik Svensson

Nils Funcke är tryck-och yttrandefrihetsexpert.

”Nu ska du få höra, Fröken Visselblåsare, du har yttrandefrihet men den ska vara faktabaserad”. Att medicinska sekreteraren Ingrid Leirnes mellan ordsalvorna invände att hon hade rätt att yttra sig i medierna såg hennes chefer som ”ett problem”.

I en insändare i tidningen Norran hade hon kritiserat det hon såg som brister i det förebyggande arbetet mot covid. Efter uppläxningen av de två cheferna inom region Västernorrland förflyttades hon omgående från hälsocentralen i Bureå till en annan ort.

Alla åtgärder som en myndighet vidtar mot en medarbetare som använt sin yttrandefrihet är otillåtna. Det gäller allt från uppsträckningar till avsked. Enligt grundlagen är ”avskedande, uppsägning, meddelande av disciplinpåföljd eller liknande åtgärd” inte bara otillåtna utan också straffbara.

Justitiekansler (JK) Mari Heidenborg valde att inte åtala de två cheferna. Repressalierna var enligt JK inte tillräckligt ingripande, kännbara, Ingrid hade fått behålla sin anställning och fick utföra i stort sett samma arbetsuppgifter på en annan ort.

En "samlad bedömning" resulterade i att JK lät det stanna vid att uttala allvarlig kritik. Men för Ingrids upprättelse och för att upprätthålla respekten för öppenheten och meddelarfriheten hade en samlad bedömning av uppläxningen och omplaceringen kunnat motivera ett åtal.

När en chef i Borås kommun utdelade en skriftlig varning till en anställd som medverkat i ett tv-inslag reagerade dåvarande JK Göran Lambertz. Enligt Lambertz var det inte tillräckligt att rikta kritik mot chefen utan ett straffrättsligt ingripande var motiverat av hänsyn till "intresset av att kommunanställdas meddelarfrihet inte kränks". Genom en lucka i lagen friades chefen. Men Lambertz fick lagstiftaren att vidga möjligheten att åtala kommunala och regionala chefer.

Mari Heidenborgs företrädare som JK, Anna Skarhed, drev ett fall som gällde mediernas tystnadsplikt ända upp till Högsta domstolen (HD). Hon lyckades skapa en stramare praxis, tolkning, av bestämmelsen om tystnadsplikt. Det gagnade meddelarfriheten som är en av de viktigaste grundbultarna i yttrandefrihetsregleringen.

Lambertz, Skarhed liksom även Johan Hirschfeldt utmanade, tog strid och stärkte yttrandefriheten. Mari Heidenborg slår till reträtt.

Ramarna för JK är angivna i grundlag med en övergripande portalparagraf och en instruktion om att den som likt JK har ett ansvar för att skydda yttrandefriheten ”ständigt ska ha i åtanke att tryckfriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick”, se mer till ämnet och tanken än till orden samt ”i tveksamma fall hellre fria än fälla”.

Lagstiftningen syftar till att det allmänna ska beivra åtgärder som begränsar yttrandefriheten samtidigt som den manar bland annat JK att visa stor återhållsamhet med ingrepp mot den som använder sin yttrandefrihet.

Mari Heidenborg har visat sig offensiv när det gäller att beivra yttranden. **Åtalet mot Cissi Wallin för hennes bok ”Allt som var mitt” innebar att JK tøjde på utrymmet för allmänt åtal för förtal.** Att samhället ska göra en enskilds sak till sin ska bara ske i yttersta undantagsfall, när det finns ett starkt samhällsintresse.

I januari 2019 inledde Mari Heidenborg förundersökning mot 16 grundlagsskyddade webbsidor för förtal. Det gällde ett felaktigt påstående att en icke namngiven chaufför skulle ha visat erotiska filmer i skolbussen. Förundersökningarna motiverades med att påståendet fått stor spridning och att publiceringarna låg kvar trots att Mediernas etiknämnd klandrat flera av publiceringarna. Ett omotiverat beslut med olyckliga motiveringar.

JK valde i fallet med busschauffören att för första gången använda möjligheten att ge fem av utgivarna två veckor på sig att ta bort yttrandena. Vapenskrålet fick de fem utgivarna att avpublicera och därmed undgå åtal. Det har även använts mot nazistiska webbpubliceringar.

Bestämmelsen om ansvarsbefrielse som infördes 2019 gav JK ett nytt repressivt instrument. Med det kan en offensiv JK beivra yttranden utan att behöva väcka åtal. Men intentionerna från grundlagsstiftaren var inte att utöka JK:s möjligheter att beivra yttranden.

Vi har nu en JK som är defensiv när hon borde gasa och offensiv när hon borde följa instruktionen och hålla igen.

Kultur

Nästa artikel under annonsen

ANNONS

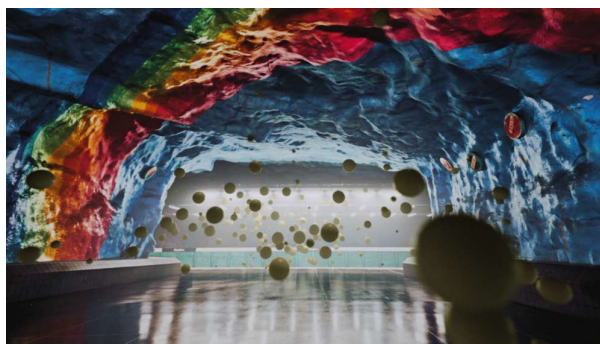
McNeil Sweden AB

Sluta röka med de här smarta tipsen

ANNONS

Stockholms

Nyskapande sedan 1902

Näringsliv

Byggföretag sticker ut bland Skånes största konkurser i det sista kvartalet

17 januari 2022 10:00

Konkurserna har varit färre i Skåne under 2021 jämfört med det mörka pandemiåret 2020. Trenden höll i sig även det sista kvartalet. Den största konkursen i Skåne, sett till den senaste årsredovisningen, stod det danska byggföretaget Barslunds svenska dotterbolag för.

Robert Forsell

Text

Logga in

8 kr

i veckan i 8 veckor

Läs vidare med Digital!

Läs Sydsvenskan för 8 kr/vecka i 8 veckor – därefter tillsvidare 129 kr/månad. Ingen bindningstid.
Säg upp när du vill.

Det här ingår i Digital

Fri tillgång till alla nyheter på sydsvenskan.se och i vår nyhetsapp.

Stjärnklubben med mängder av erbjudanden – spara tusenlappar!

Nyhetsbrev med de senaste nyheterna – direkt i mejlen varje dag.

Fortsätt

Vi är en del av Bonnier News (559080-0917)

Klarna.

Näringsliv

ANNONS

Stockholms

ANNONS

The Perfect World

Nyskapande sedan 1902

Extern länk

Trädplantering – för att läka vår planet

Extern länk

Cykeltjuvarnas paradis

Här är de skånska cykeltjuvarna

17 januari 2022 06:30

De är missbrukare, återfallsförbrytare och sågar upp ditt cykellås på sekunder. Sydsvenskan letar upp de skånska cykeltjuvarna. Jeanette har stulit cyklar i 30 år utan att åka fast. Vi knackar på hennes dörr.

Joakim Palmkvist, Dan Ivarsson, Sally Wahlstedt och Bengt Arvidson

Text

Jeanette har stulit cyklar i 30 år, men har aldrig blivit dömd för det. Risken att åka fast på bar gärning är minimal: "Det går snabbt. Och det är mitt i natten, där finns ju inga människor", säger hon.

Logga in

Har du redan ett konto?

Logga in

Läs vidare med Digital!

8 kr

i veckan i 8 veckor

Läs Sydsvenskan för 8 kr/vecka i 8 veckor – därefter tillsvidare 129 kr/månad. Ingen bindningstid.

Säg upp när du vill.

Det här ingår i Digital

Fri tillgång till alla nyheter på sydsvenskan.se och i vår nyhetsapp.

Stjärnklubben med mängder av erbjudanden – spara tusenlappar!

Nyhetsbrev med de senaste nyheterna – direkt i mejlen varje dag.

Fortsätt

Vi är en del av Bonnier News (559080-0917)

Klarna.

Cykeltjuvarnas paradis

Skåne

Malmö

Tipsa oss

☎ 040 - 71234

☎ SMS: 71234

☎ MMS: 0790- 643 123

✉ 71234@sydsvenskan.se

🔗 Fler sätt att tipsa

Kontakta oss

🔗 Kundservice

☎ 040-93 41 00
(Kundtjänst)

🔗 Redaktion

☎ 040-28 12 00
(Växel)

Information

[Om Sydsvenskan](#)

[Personuppgiftspolicy](#)

[Cookiepolicy](#)

[Allmänna villkor](#)

Annonser

[Företagsannonser](#)

[Familjeannonser](#)

[Radannonser](#)

[Evenemangsguide](#)

SYDSVENSKAN

✉ Chefredaktör och ansvarig utgivare: Jonas Kanje

✉ Redaktionschef: Malena Henriksson

✉ Redaktionschef: Camilla Sylvan

✉ Politisk chefredaktör och ansvarig för Opinion: Heidi Avellan

Om Sydsvenskan

Sydsvenskan, grundad 1848 av Bernhard Cronholm (teckningen), är Sydsveriges ledande morgontidning. I papperstidningen, på webben, i läsplattan och i mobilen förmedlar tidningen händelser och nyheter i närmiljön, men också i Sverige och världen. Sydsvenskan granskar, berör, underhåller och tar ställning. Det har vi gjort i över 170 år.

